

Üniversite Öğrencilerinin Rekreasyon Faaliyetlerine Katılımını Etkileyen Unsurların Analizi

Analysis of Factors Affecting Recreation Participation of University Students

Araştırma Makalesi

¹Özkan TÜTÜNCÜ, ²İpek AYDIN, ³Deniz KÜÇÜKUSTA, ⁴Nilgün AVCI, ⁵İlkay TAŞ

¹Dokuz Eylül Üniversitesi, Spor Bilimleri ve Teknolojisi Yüksekokulu, Rekreasyon Bölümü, İzmir

²Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, İzmir

³Hong Kong Polytechnic University, School of Hotel and Tourism Management, Hong Kong

⁴Ege Üniversitesi, Çeşme Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu, İzmir

⁵Dokuz Eylül Üniversitesi, Reha Midilli Foça Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu, İzmir

ÖZ

Rekreasyon talebinin incelenmesi, bu faaliyetlerinin arzının daha sağlıklı gerçekleştirilmesini sağlamaktadır. Bu çalışmanın temel amacı, rekreasyon faaliyetlerinden yararlananların, bu faaliyetlere katılımını etkileyen unsurlar ile ilgili algılarının ölçülmesi ve değerlendirilmesidir. Çalışma alan araştırması olarak, Dokuz Eylül Üniversitesi fakülte ve yüksekokullarında okuyan 946 öğrenciye tabakalı küme örnekleme kapsamında anket ile uygulanmıştır. Rekreasyon faaliyetlerine katılımı etkileyen unsurların belirlenmesinde denge ve uzlaşma kuramından yararlanılmıştır. Bu kapsamda rekreasyon faaliyetlerine katılım ölçeğinden yararlanılmıştır. Yapısal, içerik, yakınsak ve ayrımsama geçerlilikleri ile güvenilirlik analizlerinin anlamlı ve olumlu çıkması sonucunda, rekreasyon faaliyetlerine katılımı belirleyen faktörler; fizyolojik özellikler, alanların durumu, negatif içsel deneyimler, ekonomik durum, yan unsurlar, organizasyonel unsurlar ve ruhsal durum olarak belirlenmiştir. Bayan öğrencilerin

ABSTRACT

Examination of recreation demand makes the supply of recreational activities more robust. This study mainly aims to measure and evaluate the perception of students who benefit from recreational activities and events about factors affecting their participation to recreation. The study covers 946 students who study at various faculties and training schools at Dokuz Eylül University. In the study, a survey with stratified cluster sampling method was used to gather data. Theory of balance and negotiation was used to identify the recreation participation scale. There is evidence for the content, construct, convergent and discriminative validity of data obtained with the instrument. Accordingly, factors determining participation to recreation activities are physiological features, condition of recreational places, negative personal experiences, economic situation, side facets, organisational facets and psychological situation. Female students' approach is significantly different than male students in all dimensions of recreation participation ($p < .05$). Students originally living in Izmir

erkekler göre, tüm boyutlara yönelik yaklaşımlarında, anlamlı ve olumlu yönde bir farklılık saptanmıştır ($p<.05$). İzmirli öğrencilerin diğer şehirlerden gelen öğrencilere göre fizyolojik özellikler, ekonomik durum ve ruhsal durum ile ilgili algılamaları anlamlı ve olumlu yönde bir farklılık göstermektedir ($p<.05$). Yüksekokul öğrencilerinin, fakülte öğrencilerine göre tüm boyutlara yaklaşımında anlamlı ve olumlu yönde bir farklılık bulunmaktadır ($p<.05$). Yapılan regresyon analizinde rekreasyonel faaliyetlere katılımı etkileyen unsurlar; fizyolojik özellikler, organizasyonel unsurlar, alanların durumu, negatif içsel deneyimler, ruhsal durum ve yan unsur boyutları "Genel olarak rekreasyon faaliyetleri" ile ilgili görüşleri %31 oranında açıklamaktadır ($R^2=.314$). Rekreasyonel faaliyetlere katılımı etkileyen unsurlardan; organizasyonel unsurlar ile rekreasyon alanlarının durumu boyutları çevresel fiziksel faktörler olarak değerlendirilebilir. Geri kalan fizyolojik özellikler, negatif içsel deneyimler, ruhsal durum ve yan unsurlar bireyin içsel dünyasını oluşturmaktadır. Rekreasyonel faaliyetlere katılımı etkileyen faktörlerin iyileştirilmesinde, çevresel ve içsel faktörlerin dikkate alınması, pratikte de katkı sağlamaya yardımcı olacaktır.

Anahtar Kelimeler

Rekreasyon, Serbest-boş zaman, Faaliyet, Rekreasyona katılım, Algı

Key Words

Recreation, Leisure, Event, Recreation participation, Perception

GİRİŞ

Serbest zaman ve rekreasyon hizmetlerinin insanların ihtiyaçlarına göre belirlenmiş olması gerekmektedir. Ancak, bu faaliyetleri planlayanların ve faaliyet yöneticilerinin, öğrencilerin istek ve ihtiyaçlarını doğru belirlemeleri gerekmektedir. Serbest zaman ve rekreasyonel faaliyetler bu istek ve ihtiyaçları nasıl karşılayabilir? Bu çalışma, bu soruya yanıt bulmak amacıyla yapılmıştır. Bireylerin serbest zaman tercihlerini etkileyen pek çok unsur bulunmaktadır. Bu unsurların belirlenmesi, geliştirilecek olan rekreasyon ve serbest zaman faaliyetlerinin yeterliliğini, içerik ve uygunluğunu belirlemede planlayıcılara ve yöneticilere yol gösterecektir. Rekreasyonel faaliyetlere katılma ya da katılma kararının verilmesine etki eden faktörleri belirlemek rekreasyon planıcıları, turizm ve seyahat büroları ve diğer seyahat endüstrisindeki kurumlar için çok önemlidir (Müdürrisoğlu ve diğ., 2005).

show significant and positive difference from students coming from other cities with regard to their perception of physiological features, economic situation and psychological situation ($p<.05$). Students from training schools approach significantly and positively different than faculty students to all the dimensions of scale ($p<.05$). In regression analysis, variables affecting participation to recreational activities which are physiological features, organisational facets, condition of recreational places, negative personal experiences, psychological situation and side facets explain the dependent variable at a rate 31%. Environmental physical factors can be identified as the dimensions relating to organisational facets and condition of recreational places. The remaining ones; physiological features, negative personal experiences and side facets form together the inner world of the individual. In amelioration of the factors affecting the participation to recreational activities and events, taking the environmental (extrinsic) and personal (intrinsic) factors would contribute to better implementation in the field.

Serbest zaman yaşamın pratik ihtiyaçlarını yerine getirdikten sonra geriye kalan zaman dilimi olarak tanımlanmaktadır (Torkildsen, 2005). Serbest zaman faaliyetleri, kişinin mesleki, ailevi ve toplumsal ödevlerini yerine getirdikten sonra kalan zaman diliminde özgür iradesiyle katılabileceği dinlenme, eğlenme, bilgi veya becerilerini geliştirme, toplum yaşamına gönüllü olarak katılma eylemleri olarak tanımlanabilir. Rekreasyon; bireysel, psikolojik ve sosyal faydalar sağlamak amacıyla, iş ve çalışma zamanlarının dışında kalan serbest zamanlarda gönüllü olarak yer alınan etkinliklerdir. Bu etkinlikler arasında, performans sporu, fiziksel egzersiz ve oyunun yanı sıra, sanat ve kültürel faaliyetler yer alabilmektedir (Hanneman, 2006; Houston, 2005; MacDonald, 2006; Tokarski, 2004).

Kuramsal Çerçeve

Rekreasyon, İngilizce yaratmak, oluşturmak anlamına gelen "create" fiilinin önüne; yeniden,

tekrar anlamına gelen “re” ön ekinin gelmesiyle oluşan, “rekreasyon” (recreation), çalışma ve diğer etmenler tarafından yıpranan, yorulan bireylerin yeniden canlanmaları anlamına gelmektedir (Axelsen, 2009). Rekreatif etkinlikler, bireyin yaşamındaki birçok sıkıntıdan kurtulmasını ve bireyin kendisini geliştirmesini sağlayarak, bireylerin kendilerine, ilişkilerine ve sosyo-kültürel uyumlarına olumlu yönde etkilemektedir (Axelsen, 2009; Iwasaki, 2007; Patry ve diğ., 2007; Şener ve diğ., 2007). Genel anlamda rekreasyon faaliyetlerini, insanların serbest zamanlarında, eğlence ve tatmin dürtüleri ile, gönüllü olarak katıldıkları faaliyetler biçiminde tanımlanabilir. Rekreasyon faaliyetleri, insanların bedensel ve ruhsal yorgunluklarını giderip onlara fiziksel, ruhsal ve yaratıcı bir güç kazandırmaktır (Sağcan, 1986).

Üniversite dönemleri, bireylerin yalnızca dersle ilgilenerek kendilerini tam anlamıyla geliştirebilecekleri bir dönem değildir. Birçok birey için üniversite dönemleri, akademik ve sosyo-kültürel gelişimin sağlanabilmesinde önemlidir. Aynı zamanda, rekreatif etkinliklerin insan yaşamının birçok alanını (iş tatmini, yaşam tatmini, aile yaşamını vb.) da olumlu etkilemektedir (Aslan, 2009; Huang ve Carleton, 2003). Bireylerin üniversite öğrenimi dönemlerinde elde edecekleri “rekreatif etkinliklere katılma alışkanlıkları”, yaşamlarının ileriki dönemlerinde de devamlılık gösterebilecektir. Huang ve Carleton (2003), Tayvan’daki üniversite öğrencileri üzerine yaptıkları çalışmada rekreatif etkinliklere katılmanın, öğrencilerin yaşam tatminlerini arttırdıklarını belirtmişlerdir. Bu yönde, üniversite öğrencilerinin rekreatif etkinliklere katılımda hangi etmenleri önemli gördüklerinin ortaya konulması, onların bu etkinliklere katılımlarını kısıtlayan etmenlerin ortadan kaldırılması yolunda ele alınabilecek çabalara yol gösterecektir. Aslında önemli olanın, öğrencilere serbest zaman, rekreasyon, spor ve ilgili faaliyetler hakkında yeterli açıklamanın yapılmaması ve tartışılmaması (Parr ve Lashua, 2005) ile ilgili olduğu düşünülmektedir.

Serbest zaman ve rekreatif etkinlikler yazısında, birçok çalışma (Stodolska 1998; Walker ve diğ., 2007) rekreatif etkinliklere katılımı belirleme-

de “serbest zaman kısıtlamalar teorisini” (leisure constraints model) kullanmıştır (değerlendirme ve eleştiriler için bkz. Jackson, 2000; Raymoure, 2002). İlgili teori, “araştırmacılar tarafından varsayılan ve/ya da bireyler tarafından algılanan ya da tecrübe edilen bireylerin rekreatif etkinliklere katılımlarını engelleyen/kısıtlayan etmenlerin araştırılmasıyla ilgilenir” (Jackson, 2000). Crawford ve diğ. (1991) tarafından geliştirilen teori, bireylerin rekreatif etkinliklere katılımlarını kısıtlayan üç ana boyuttaki kısıtlamaları; -içsel (intrapersonal), -kişiler-arası (interpersonal) ve -yapısal (structural) olduğunu belirtmiştir (Nyaupane ve Andereck, 2008). İçsel kısıtlamalara örnek olarak “ilgi eksikliği, stres, depresyon, endişe, öz-yeterlilik vb.” kavramları örnek gösterilebilir (Nyaupane ve Andereck, 2008). Kişiler-arası kısıtlamalarda ise, bireyin rekreatif etkinliklere katılımı için gerekli “diğer kişilerin yokluğu ya da bireyin tek başına katılmak istememesi” yer almaktadır (Nyaupane ve Andereck, 2008). Yapısal kısıtlamalarda “parasal yetersizlik, zamansal yetersizlik, kötü hava, bilgi ve ulaşım eksikliği”, sosyo-kültürel yapılar vb. olarak sayılabilir (Nyaupane ve Andereck, 2008). Bu kısıtlamaların güçleriye, farklı birey ve/ya da gruplara için değişmektedir (Jackson, 2000). Örneğin, zamanı çalışanlara göre bol olan öğrenciler, parasal kaynaklar bakımından çalışanlardan daha fazla kısıtlanmaktadır.

Üniversite öğrencilerinin rekreatif etkinliklere katılımları birçok çalışmaya konu olmuştur (Tsai, 2005; Walker ve diğ., 2007). Walker ve diğ. (2007), Kanadalı ve Çinli üniversite öğrencileri üzerinde yaptıkları araştırmalarında, Çinli öğrenciler için içsel ve kişiler-arası kısıtlamaların, Kanadalı öğrencilere göre daha fazla olduğunu, yapısal kısıtlamalarınsa Kanadalı öğrenciler için daha fazla olduğunu belirtmişlerdir.

Bireylerin serbest zaman faaliyetlerinin seçimini etkileyen diğer bir sınıflama ise daha farklı bir şekilde ele alınmıştır. Torkildsen (2005)’e göre, bu sınıflamada rekreatif faaliyetlere katılımı etkileyen üç grup faktör bulunmaktadır. Birinci grup faktörler, bireysel faktörlerdir. Bireysel faktörler, kişinin hangi yaşam evresinde olduğu, gereksinimleri, ilgi alanları, davranışları, yetenekleri, yetiştiriliş

şekli ve kişiliği etkilidir. Örneğin yaş, rekreasyonel faaliyete katılımı oldukça önemli yer tutmaktadır; ancak bu etki kişiye ve faaliyetin türüne göre değişiklik göstermektedir. İkinci grup faktörler, bireylerin içinde buldukları koşul ve durumla ilgili olan faktörlerdir. Bunlar, bireylerin içinde buldukları sosyal oluşum, gelirler, işleri vs. gibi unsurlardır. Üçüncü grup faktörler ise, bireyin sahip olduğu fırsat ve destek faktörlerdir. Birey için uygun olan kaynaklar, tesisler, programlar, aktiviteler, bunların kalitesi ve uygunluğu, yeterliliği, çekiciliği ve yönetimidir.

Bireylerin katıldıkları serbest zaman etkinliklerinden istedikleri faydayı sağlayıp sağlayamadıklarını, beklentilerini karşılayıp karşılamadıklarını ve bu faaliyetlere katılmaktan dolayı mutlu olup olmadıklarını ölçmek, onların serbest zamanlarını değerlendirirken daha mutlu ve doyuma ulaşmalarını sağlayacak önlemlerin alınmasında ve onların memnuniyet düzeyleri doğrultusunda sağlanan serbest zaman etkinliklerini geliştirmekte ve hatta etkinlik yelpazesini genişletmekte önemli bilgiler sağlayabilir (Karlı ve diğ., 2008). Aynı zamanda serbest zaman ve rekreasyon faaliyetlerine katılımı etkileyen unsurların belirlenmesi, daha sağlıklı rekreasyon plan ve politikalarının oluşturulmasına kaynaklık edebilecektir. Serbest zaman ve rekreasyon faaliyetlerine katılımı etkileyen bu unsurlar bazen tek başlarına, bazen etkileşimli olarak, bazen de toplu olarak ortaya çıkmaktadırlar. Bu çalışmanın amacı da, rekreasyon faaliyetlerine katılımı etkileyen unsurları belirlemektir. Çalışmanın sonucu bu konu ile ilgili karar verici mekanizmalara yön gösterebilecektir.

Çalışmanın hipotezleri rekreasyon faaliyetlerine katılımı etkileyen unsurlar ile demografik nitelikler ve boyutlar arası ilişkiler yönünden oluşturulmuştur. Buradan hareketle çalışmanın hipotezleri şu şekilde sıralanabilir:

H₁: Öğrencilerin yaşlarına göre rekreasyon faaliyetlerine katılımı etkileyen unsurları algılamaları ve değerlendirmeleri arasında anlamlı farklılık vardır.

H₂: Öğrencilerin cinsiyetlerine göre rekreasyon faaliyetlerine katılımı etkileyen unsurları algılamaları ve değerlendirmeleri arasında anlamlı

farklılık vardır.

H₃: Öğrencilerin İzmir’li olup olmamalarına göre rekreasyon faaliyetlerine katılımı etkileyen unsurları algılamaları ve değerlendirmeleri arasında anlamlı farklılık vardır.

H₄: Öğrencilerin öğrenim gördükleri okullara göre rekreasyon faaliyetlerine katılımı etkileyen unsurları algılamaları ve değerlendirmeleri arasında anlamlı farklılık vardır.

H₅: Öğrencilerin rekreasyon faaliyetlerine katılma sayılarına göre rekreasyon faaliyetlerine katılımı etkileyen unsurları algılamaları ve değerlendirmeleri arasında anlamlı farklılık vardır.

H₆: Öğrencilerin rekreasyon faaliyetlerine katılımı etkileyen unsurları algılamaları arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır.

H₇: Öğrencilerin genel olarak rekreasyon faaliyetlerine katılımını, negatif içsel deneyimler değişkeni eksi yönde etkilemektedir.

YÖNTEM

Örnekleme: Çalışma alan araştırması olarak, Dokuz Eylül Üniversitesi fakülte ve yüksekokullarında okuyan 946 öğrenciye tabakalı küme örnekleme kapsamında anket ile uygulanmıştır.

Veri Toplama Aracı: Araştırmada alan araştırması yöntemi kapsamında yapılandırılmış anket tekniği kullanılmıştır. Anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde rekreasyon faaliyetlerine katılımı etkileyen unsurlar, ikinci bölümde ise demografik sorulara yer verilmiştir. Anketin ilk bölümü beşli Likert tutum ölçeği ile yapılandırılmış 36 ifadeden oluşmaktadır. Rekreasyon faaliyetlerine katılımı etkileyen unsurların belirlenmesinde Oh ve Caldwell (1999), Crawford ve diğ. (1991) ile Jackson ve Rucks (1995) çalışmalarından yararlanılmıştır. Bu amaçla Jackson ve diğerlerinin (1993) geliştirdikleri “Denge ve Uzlaşma” kuramı temel alınarak, rekreasyon faaliyetlerine katılım ölçeği çalışmaya uyarlanmıştır. Bu ölçek kırsal rekreasyon kısıtlayıcıları kapsamında, önceden ülkemizde kullanılmıştır (Müderrişoğlu ve diğ., 2005). Bununla birlikte geçerlilik analizleri kapsamlı bir biçimde gerçekleştirilmemiş ve boyutları Oh ve Caldwell (1999), Crawford ve diğ. (1991) ile Jackson ve Rucks (1995)’in kuram ve çalışmaları ile örtüşü-

rılmemiştir. Tüm bu verilerden yola çıkılarak, ölçek tekrar ele alınmış ve çalışmaya uyarlanmıştır.

Verilerin Toplanması: Araştırma 2009-2010 Bahar yarıyılında Dokuz Eylül Üniversitesi bünyesinde bulunan fakülteler ve yüksekokullarda gerçekleştirilmiştir. Çalışmada yer alan fakülteler; Eğitim Fakültesi, Denizcilik Fakültesi, Fen Fakültesi, Edebiyat Fakültesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Hukuk Fakültesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İlahiyat Fakültesi, İşletme Fakültesi, Mimarlık Fakültesi, Mühendislik Fakültesi ve Tıp Fakültesi'dir. Bunun yanında çalışma kapsamında yer alan yüksekokullar; Devlet Konservatuvarı, Hemşirelik Yüksekokulu, Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Yüksekokulu, Spor Bilimleri ve Teknolojisi Yüksekokulu, Yabancı Diller Yüksekokulu'dur. Araştırma alan çalışması kapsamında fakülte ve yüksekokulların kantinlerinde gönüllü olarak anketi doldurmayı kabul eden öğrencilere, bahar döneminde on beş günlük bir süre içinde uygulanmış ve toplanmıştır.

Verilerin Analizi: Çalışmada öncelikle geçerlik ve güvenilirlik analizleri yapılmış, ardından hipotez testlerine yer verilmiştir. Araştırmada elde edilen veriler SPSS 16.0 (Statistical Program for Social Sciences) programı ile analiz edilmiştir. Ölçeğin yapı ve yakınsak geçerliliği faktör analizi yapılarak gerçekleştirilmiştir. Faktör yapısını belirlemek için, faktörlerin elde edilmesinde en yaygın olarak kullanılan yöntemlerden olan temel bileşenler analizi (Principal Components Analysis) kullanılmıştır. Daha sonra verilerin güvenilirliği Cronbach's Alpha ile test edilmiştir.

Hipotezler ise bağımsız gruplarda t-testi ve ANOVA testi ile analiz edilmiştir. Ayrıca bağımsız değişkenlerin ilişkileri ve ayrımsama geçerliliği korelasyon analizi ile ortaya konulmuştur. Son olarak da değişkenlere bağlı olarak çıkarımsal analiz yapmak amacıyla regresyon analizi yapılmıştır.

Yapısal geçerlilik analizi sonucunda 7 faktör belirlenmiştir. 3, 1, 2, 4 numaralı ifadeler birinci faktör olan "Fizyolojik Özellikler"i ölçmektedir. İkinci faktör "Alanların Durumu"dur ve 29, 28, 31, 27, 30 numaralı ifadelerden oluşmaktadır. Araştırma kapsamında belirlenen üçüncü boyut "Negatif İçsel Deneyimler"dir. Bu faktör 16, 17, 13 ve 14 numaraları ifadelerden oluşmaktadır. 25, 26 ve 24 numaralı ifadeler dördüncü faktör olan "Ekonomik Durum"u ölçmektedir. Beşinci faktör "Yan Nedenler"dir ve 18, 20, 21 ve 22 numaralı ifadeler bu boyutu ölçmektedir. 11, 9, 10, 8 ve 7 numaralı ifadeler altıncı faktör olan "Organizasyonel Unsurlar"ı ölçmektedir. Son olarak, yedinci faktör "Ruhsal Etmenler"dir ve bu faktörü 15, 12 ve 19 numaralı ifadeler ölçmektedir.

BULGULAR

Bu bölümde araştırma verilerine uygulanan frekans analizleri, faktör analizi ve güvenilirlik analizi, bağımsız gruplarda t-testi, ANOVA Testi, korelasyon analizi ve regresyon analizlerinin sonuçları ele alınacaktır.

Örneklem profilinin özellikler Tablo 1'de gösterilmektedir. Araştırmaya kayıp değerler (missing

Tablo 1. Örneklem profilinin sayısal ve yüzdesel dağılımı

	Sayı (n)	Yüzde %		Sayı (n)	Yüzde %
Rekreasyon Faaliyetleri Sayısı	121	12.94	Cinsiyet	467	49.79
Hiç	150	16.04	Kadın	471	50.21
Bir	209	22.35	Erkek	938	100.0
İki	147	15.72	Toplam		
Üç	84	8.98	İzmirli Olmak	353	37.61
Dört	224	23.97	Evet	584	62.39
Beş ve Üzeri	935	100.0	Hayır	936	100.0
Toplam			Toplam		
Yaş Grubu			Okul		
20 ve altı	402	42.81	Fakülte	403	42.60
21 ve üzeri	537	57.19	Yüksekokul	543	57.40
Toplam	939	100.0	Toplam	946	100.0

Tablo 2. Faktör analizi (rekreasyon faaliyetlerine katılımı etkileyen unsurlar)

	Faktör Yüğü	Özdeğerler	Açıklanan Varyans Yüzdesi	M	F Değeri
1. FAKTÖR		7.19	25.68	4.14	36.68
Fizyolojik Özellikler					
Kendimi sağlıklı hissetmem	.82				
Sağlık sorunlarının olmaması	.76				
Kendimi enerjik hissetmem	.74				
Fiziksel yetkinlięim	.71				
2. FAKTÖR		2.22	7.93	3.78	42.85
Alanların Durumu					
Rekreasyon alanlarının uygun olmaması	.78				
Rekreasyon alanlarının (tesislerinin) sayıca yetersiz olması	.75				
Rekreasyon alanlarının kirli olması	.65				
Rekreasyon alanlarının kalabalık olması	.60				
Rekreasyon alanlarının bayanlara yönelik olmaması	.57				
3. FAKTÖR		1.81	6.45	3.43	10.11
Negatif içsel Deneyimler					
Kendime güvenememem	.82				
Bu faaliyetlere katılmaktan çekinmem	.77				
Yetenekli olmadığımı hissetmem	.76				
Eski tecrübelerimin olumsuz olması	.63				
4. FAKTÖR		1.63	5.82	3.98	1.25
Ekonomik Durum					
Rekreasyon faaliyetlerinin pahalı olması	.85				
Donanımların (ekipman) pahalı olması	.83				
Ekonomik yetersizliklerimin olması	.78				
5. FAKTÖR		1.44	5.13	3.71	14.00
Yan Nedenler					
Mesafenin uzak olması	.71				
Zaman ayıramamam	.68				
Fazla iş yükümün olması	.67				
Ulaşım olanaklarının kısıtlı olması	.60				
6. FAKTÖR		1.39	4.95	3.73	23.57
Organizasyonel Unsurlar					
Arkadaşlarının haber vermemesi	.66				
Planlama yapmanın zorluęu	.63				
Faaliyetlerinin nerede yapılacağının net olmaması	.62				
Uygun yerlerden haberdar olmak	.55				
Kültürel yapının engellememesi	.55				
7. FAKTÖR		1.08	3.86	3.82	.98
Ruhsal Nedenler					
İsteksizlilięim	.63				
İlgilenmemem	.63				
Tercih etmemem	.55				

values) dâhil toplam 947 kişi katılmıştır. Öğrencilerin %57.40'ı yüksekokulda öğrenim görmekte ve %57.19'u 21 yaş ve üzerindedir. Ayrıca öğrencilerin %50.21'i ise erkek ve % 62.39'u İzmirli'dir. Araştırmaya katılanların son bir ayda kaç kere rekreasyon faaliyetlerine katıldığı sorulmuştur. Katılımcıların % 23,97'si beş kere ve daha fazla sayıda rekreasyon faaliyetlerine katıldıklarını belirtmişlerdir.

Çalışmada, yapısal geçerliliği sınamak amacı ile veriler faktör analizine tabi tutulmuştur. Rekreasyon faaliyetlerinin katılımını etkileyen unsurların incelenmesi amacıyla yedi boyut ele alınmıştır. Bu boyutların yapısal geçerlilik analizleri Tablo 2'de incelenmiştir.

Rekreasyon Faaliyetlerine Katılımı Etkileyen Unsurlar veri seti için yapılan faktör analizinde; faktör analizlerinin uygunluğunu belirlemek amacıyla Rekreasyon Faaliyetlerine Katılımı Etkileyen Unsurlar veri setine uygulanan Küresellik Testi (Barlett's Test of Spiritity) sonucu $p < .05$ düzeyinde anlamlı, Kaizer-Mayer-Olkin örneklem değeri de .88 olarak bulunmuştur. Bu bilgiler ışığında fak-

tör analizi Tablo 2'de aşağıda gösterilmekte ve incelenmektedir. Tablo 2'de faktör analizi sonuçları yer almaktadır. Tablo 2 incelendiğinde rekreasyonel faaliyetlere katılımı etkileyen 7 faktörün oluştuğu gözlenmektedir. Bunlar; fizyolojik özellikler, alanların durumu, negatif içsel deneyimler, ekonomik durum, yan nedenler, organizasyonel unsurlar, ruhsal nedenler olarak belirlenmiştir.

Güvenilirlik analizi rekreasyon faaliyetlerine katılımı etkileyen unsurlar soru setine uygulanmıştır. Rekreasyon faaliyetlerine katılımı etkileyen unsurlar soru setinin güvenilirlik analizi sonucunda genel Cronbach Alfa değeri .89 bulunmuştur ($p < .05$). Bu ölçeğin güvenilirliğinin yüksek olduğu söylenebilir (Nunnally, 1976).

Çalışmada hipotez testlerine yer verilmiştir. Öğrencilerin yaş grupları ve rekreasyon faaliyetlerine katılımı etkileyen unsurlar arasındaki fark bağımsız gruplarda t-testine göre değerlendirilmiştir. Yapılan bağımsız gruplarda t-testine göre (Tablo 3), yaş grubuna göre rekreasyon faaliyetlerine

Tablo 3. Yaş grubuna göre bağımsız gruplarda t-testine ilişkin grup istatistikleri

	Yaş Grubu	n	Ort. \pm SS	Std. Hata Ort.	t	Sig.
Fizyolojik Özellikler	20 ve altı	402	4.15 \pm .83	.04	.47	p=.64
	21 ve üzeri	537	4.12 \pm .79	.03		
Alanların Durumu	20 ve altı	402	3.83 \pm .81	.04	1.66	p=.10
	21 ve üzeri	537	3.74 \pm .79	.03		
Negatif İçsel Deneyimler	20 ve altı	401	3.41 \pm 1.01	.05	2.00	p<.05
	21 ve üzeri	536	3.28 \pm 1.00	.04		
Ekonomik Durum	20 ve altı	400	3.97 \pm 1.04	.05	-.34	p=.74
	21 ve üzeri	535	3.99 \pm .92	.04		
Yan Nedenler	20 ve altı	401	3.69 \pm .83	.04	-.67	p=.50
	21 ve üzeri	537	3.72 \pm .81	.03		
Organizasyonel Unsurlar	20 ve altı	402	3.75 \pm .67	.03	.91	p=.37
	21 ve üzeri	537	3.71 \pm .68	.02		
Ruhsal Nedenler	20 ve altı	402	3.82 \pm .83	.04	-.05	p=.96
	21 ve üzeri	537	3.82 \pm .80	.04		

katılımı etkileyen unsurlardan sadece negatif içsel deneyimler, $t(935)=2.00$, $p<.05$, değişkeni arasında anlamlı fark oluşmuştur. Diğer bir ifade ile 20 yaş ve altında olan öğrencilerin verdikleri yanıtların ortalaması, 21 yaş ve üzerinde olan öğrencilere göre daha olumludur. Buna göre H_1 hipotezi "negatif içsel deneyimler" için kabul edilmektedir.

Diğer bir bağımsız gruplarda t-testi de cinsiyet ve rekreasyon faaliyetlerine katılımı etkileyen unsurlar arasında yapılmıştır (Tablo 4). Buna göre, cinsiyete göre rekreasyon faaliyetlerine katılımı etkileyen unsurların tümünde anlamlı farklılık (fizyolojik özellikler, $t(936)=2.04$, $p<.05$; alanların durumu, $t(936)=5.10$, $p<.05$; negatif içsel deneyimler, $t(934)=4.44$, $p<.05$; ekonomik durum, $t(932)=3.25$, $p<.05$; yan nedenler, $t(935)=4.81$, $p<.05$; organizasyonel unsurlar, $t(936)=5.33$, $p<.05$; ruhsal nedenler, $t(936)=4.15$, $p<.05$) tespit edilmiştir. Buna göre H_2 hipotezleri kabul edilmektedir. Genel olarak verilen yanıtların ortalaması incelendiğinde kadınların rekreasyonel faaliyetlere katılımı etkileyen unsurları daha olumlu yönde değerlendirdikleri gözlenmektedir.

Öğrencilerin İzmir'li olup olmamaları-na göre araştırma değişkenlerinden fizyolojik

özellikler, $t(909.67)=3.70$, $p<.05$; ekonomik durum, $t(826.35)=2.62$, $p<.05$ ve ruhsal nedenler, $t(810.57)=4.07$, $p<.05$; değişkenlerine verdikleri yanıtlar arasında anlamlı bir fark olduğu gözlenmektedir (Tablo 5). Bu analiz sonucuna göre İzmir'li olan öğrencilerin verdikleri yanıtların daha olumlu yönde olduğu görülmektedir. Buna göre H_3 hipotezi "fizyolojik özellikler", "ekonomik durum" ve "ruhsal nedenler" için kabul edilmektedir.

Diğer bir bağımsız gruplarda t-testi öğrencilerin öğrenim gördükleri okullar ve rekreasyon faaliyetlerine katılımı etkileyen unsurlar arasında yapılmıştır. Buna göre, öğrencilerin öğrenim gördükleri okullara göre rekreasyon faaliyetlerine katılımı etkileyen unsurların tümünde anlamlı farklılık (fizyolojik özellikler, $t(600.48)=-6.03$, $p<.05$; alanların durumu, $t(773.94)=-3.27$, $p<.05$; negatif içsel deneyimler, $t(812.74)=-7.13$, $p<.05$; ekonomik durum, $t(763.10)=-3.34$, $p<.05$; yan nedenler, $t(802.52)=-3.90$, $p<.05$; organizasyonel unsurlar, $t(842.25)=-3.26$, $p<.05$ ve ruhsal nedenler, $t(708.58)=-6.02$, $p<.05$) tespit edilmiştir (Tablo 6). Bağımsız gruplarda t-testinden elde edilen bulgulara göre H_4 hipotezi kabul edilmektedir. Genel olarak verilen yanıtların ortalaması incelendiğinde yüksekokulda

Tablo 4. Öğrencilerin cinsiyetlerine göre bağımsız gruplarda t-testine ilişkin grup istatistikleri

	Cinsiyet	n	Ort. ± SS	Std. Hata Ort.	t	Sig.																																																															
Fizyolojik Özellikler	Kadın	467	4.19±.79	.04	2.04	p<.05																																																															
	Erkek	471	4.08±.82	.04			Alanların Durumu	Kadın	467	3.91±.80	.04	5.10	p<.05	Erkek	471	3.65±.78	.04	Negatif İçsel Deneyimler	Kadın	466	3.48±1.00	.05	4.44	p<.05	Erkek	470	3.19±.99	.05	Ekonomik Durum	Kadın	465	4.09±.95	.04	3.25	p<.05	Erkek	469	3.88±.98	.05	Yan Nedenler	Kadın	467	3.83±.79	.04	4.81	p<.05	Erkek	470	3.58±.82	.04	Organizasyonel Unsurlar	Kadın	467	3.84±.64	.03	5.33	p<.05	Erkek	471	3.61±.69	.03	Ruhsal Nedenler	Kadın	467	3.93±.81	.04	4.15	p<.05	Erkek
Alanların Durumu	Kadın	467	3.91±.80	.04	5.10	p<.05																																																															
	Erkek	471	3.65±.78	.04			Negatif İçsel Deneyimler	Kadın	466	3.48±1.00	.05	4.44	p<.05	Erkek	470	3.19±.99	.05	Ekonomik Durum	Kadın	465	4.09±.95	.04	3.25	p<.05	Erkek	469	3.88±.98	.05	Yan Nedenler	Kadın	467	3.83±.79	.04	4.81	p<.05	Erkek	470	3.58±.82	.04	Organizasyonel Unsurlar	Kadın	467	3.84±.64	.03	5.33	p<.05	Erkek	471	3.61±.69	.03	Ruhsal Nedenler	Kadın	467	3.93±.81	.04	4.15	p<.05	Erkek	471	3.71±.81	.04								
Negatif İçsel Deneyimler	Kadın	466	3.48±1.00	.05	4.44	p<.05																																																															
	Erkek	470	3.19±.99	.05			Ekonomik Durum	Kadın	465	4.09±.95	.04	3.25	p<.05	Erkek	469	3.88±.98	.05	Yan Nedenler	Kadın	467	3.83±.79	.04	4.81	p<.05	Erkek	470	3.58±.82	.04	Organizasyonel Unsurlar	Kadın	467	3.84±.64	.03	5.33	p<.05	Erkek	471	3.61±.69	.03	Ruhsal Nedenler	Kadın	467	3.93±.81	.04	4.15	p<.05	Erkek	471	3.71±.81	.04																			
Ekonomik Durum	Kadın	465	4.09±.95	.04	3.25	p<.05																																																															
	Erkek	469	3.88±.98	.05			Yan Nedenler	Kadın	467	3.83±.79	.04	4.81	p<.05	Erkek	470	3.58±.82	.04	Organizasyonel Unsurlar	Kadın	467	3.84±.64	.03	5.33	p<.05	Erkek	471	3.61±.69	.03	Ruhsal Nedenler	Kadın	467	3.93±.81	.04	4.15	p<.05	Erkek	471	3.71±.81	.04																														
Yan Nedenler	Kadın	467	3.83±.79	.04	4.81	p<.05																																																															
	Erkek	470	3.58±.82	.04			Organizasyonel Unsurlar	Kadın	467	3.84±.64	.03	5.33	p<.05	Erkek	471	3.61±.69	.03	Ruhsal Nedenler	Kadın	467	3.93±.81	.04	4.15	p<.05	Erkek	471	3.71±.81	.04																																									
Organizasyonel Unsurlar	Kadın	467	3.84±.64	.03	5.33	p<.05																																																															
	Erkek	471	3.61±.69	.03			Ruhsal Nedenler	Kadın	467	3.93±.81	.04	4.15	p<.05	Erkek	471	3.71±.81	.04																																																				
Ruhsal Nedenler	Kadın	467	3.93±.81	.04	4.15	p<.05																																																															
	Erkek	471	3.71±.81	.04																																																																	

Tablo 5. Öğrencilerin İzmirli olup olmamalarına göre bağımsız gruplarda t-testine ilişkin grup istatistikleri

	İzmir'li Olma	n	Ortalama	Std. Hata Ort.	t	Sig.
Fizyolojik Özellikler	Evet	352	4.25±.63	.03	3.70	p<.05
	Hayır	584	4.07±.89	.04		
Alanların Durumu	Evet	352	3.81±.78	.04	.99	p=.32
	Hayır	584	3.76±.81	.03		
Negatif İçsel Deneyimler	Evet	351	3.36±1.04	.06	.32	p=.75
	Hayır	583	3.34±.98	.04		
Ekonomik Durum	Evet	350	4.09±.87	.07	2.62	p<.05
	Hayır	582	3.92±1.02	.04		
Yan Nedenler	Evet	351	3.77±.79	.04	1.67	p=.10
	Hayır	584	3.67±.83	.03		
Organizasyonel Unsurlar	Evet	352	3.75±.68	.04	.54	p=.59
	Hayır	584	3.72±.68	.03		
Ruhsal Nedenler	Evet	352	3.96±.75	.04	4.07	p<.05
	Hayır	584	3.74±.84	.04		

Tablo 6. Öğrencilerin öğrenim gördükleri okullara göre bağımsız gruplarda t-testine ilişkin grup istatistikleri

	Okul	n	Ort. ± SS	Std. Hata Ort.	t	Sig.
Fizyolojik Özellikler	Fakülte	403	3.94±1.01	.05	-6.03	p<.05
	Yüksekokul	543	4.28±.58	.03		
Alanların Durumu	Fakülte	402	3.68±.87	.04	-3.27	p<.05
	Yüksekokul	543	3.85±.73	.03		
Negatif İçsel Deneyimler	Fakülte	402	3.07±1.04	.05	-7.13	p<.05
	Yüksekokul	542	3.54±.94	.04		
Ekonomik Durum	Fakülte	402	3.86±1.07	.05	-3,35	p<.05
	Yüksekokul	539	4.08±.88	.04		
Yan Nedenler	Fakülte	403	3.59±.87	.04	-3.90	p<.05
	Yüksekokul	542	3.80±.77	.03		
Organizasyonel Unsurlar	Fakülte	403	3.64±.69	.03	-3.27	p<.05
	Yüksekokul	543	3.79±.66	.03		
Ruhsal Nedenler	Fakülte	403	3.62±.93	.05	-6.02	p<.05
	Yüksekokul	543	3.96±.69	.03		

okuyanların rekreasyonel faaliyetlere katılımı etkileyen unsurlar değişkenlerini daha olumlu yönde değerlendirdikleri gözlenmektedir.

Araştırma değişkenlerine öğrencilerin verdikleri yanıtlar arasında anlamlı farklılık olup olmadığını tespit etmek amacıyla yapılan diğer analiz ise, ANOVA Testidir. ANOVA Testi kapsamında öğrencilerin son bir ay içinde katıldıkları rekreasyon faaliyeti

sayısı ile değişkenlere verilen yanıtlar arasında anlamlı farklılığın olup olmadığı incelenmiştir (Tablo 7). ANOVA Testinden elde edilen sonuçlara göre son bir ayda rekreasyon faaliyetlerine katılma sayısı ile sadece yan nedenler arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir, $F(5.93)=3.99$, $p<.05$. Buna göre rekreasyon faaliyetlerine katılma sayısı arttıkça öğrencilerin yan nedenler değişkenini değerlendirmeleri daha

Tablo 7. Değişkenlerin rekreasyon faaliyetlerine katılma sayısına göre ANOVA testine ilişkin tanımlayıcı istatistikleri

Değişkenler	Rek. Katılma Sayısı	Faal. n	Ort.	Std. Hata	F	Sig.
Fizyolojik Özellikler	Hiç	121	4.24±.84	.08	1.15	p=.334
	Bir	150	4.18±.72	.06		
	İki	209	4.06±.88	.06		
	Üç	147	4.18±.72	.06		
	Dört	84	4.05±.97	.11		
	Beş ve Üzeri	224	4.12±.75	.05		
	Toplam	935	4.14±.81	.03		
Alanların Durumu	Hiç	121	3.82±.94	.09	.69	p=.631
	Bir	150	3.81±.71	.06		
	İki	209	3.83±.75	.05		
	Üç	147	3.75±.77	.06		
	Dört	84	3.70±.84	.09		
	Beş ve Üzeri	224	3.73±.80	.05		
	Toplam	935	3.78±.80	.03		
Negatif İçsel Deneyimler	Hiç	121	3.51±.96	.09	1.95	p=.084
	Bir	149	3.38±.98	.08		
	İki	209	3.35±.98	.07		
	Üç	147	3.33±1.02	.08		
	Dört	84	3.43±.97	.11		
	Beş ve Üzeri	223	3.18±1.06	.07		
	Toplam	933	3.34±1.01	.03		
Ekonomik Durum	Hiç	121	4.02±1.00	.09	1.29	p=.265
	Bir	149	4.10±.85	.07		
	İki	208	4.01±.96	.07		
	Üç	147	4.01±.81	.07		
	Dört	83	3.97±1.05	.11		
	Beş ve Üzeri	223	3.86±1.07	.07		
	Toplam	931	3.98±.97	.03		
Yan Nedenler	Hiç	121	3.94±.79	.07	3.99	p<.05
	Bir	149	3.83±.65	.05		
	İki	209	3.65±.89	.06		
	Üç	147	3.70±.74	.06		
	Dört	84	3.67±.90	.10		
	Beş ve Üzeri	224	3.58±.83	.06		
	Toplam	934	3.71±.81	.03		
Organizasyonel Unsurlar	Hiç	121	3.84±.68	.06	1.25	p=.282
	Bir	150	3.69±.67	.06		
	İki	209	3.77±.62	.04		
	Üç	147	3.67±.70	.06		
	Dört	84	3.73±.70	.08		
	Beş ve Üzeri	224	3.69±.70	.05		
	Toplam	935	3.73±.68	.02		
Ruhsal Nedenler	Hiç	121	3.94±.75	.07	1.27	p=.273
	Bir	150	3.86±.74	.06		
	İki	209	3.83±.82	.06		
	Üç	147	3.84±.75	.06		
	Dört	84	3.83±.89	.10		
	Beş ve Üzeri	224	3.72±.89	.06		
	Toplam	935	3.82±.81	.03		

olumsuz yönde olmaktadır. Buna göre H_5 hipotezi "yan nedenler" için kabul edilmektedir.

Çalışmada, faktör analizinde elde edilen rekreasyon faaliyetlerine katılımı etkileyen unsurlar ve motivasyon değişkenleri arasındaki ilişkinin yönü ve gücüne yönelik korelasyon analizi de yer almaktadır (Tablo 8).

Korelasyon analizinden elde edilen bulgulara göre rekreasyon faaliyetlerini etkileyen unsurlar arasında pozitif yönde ilişkilerin olduğunu söylemek mümkündür. Korelasyon analizine göre tüm bağımsız değişkenler arasındaki ilişkiler $p < .05$ düzeyinde anlamlıdır. Korelasyon katsayıları incelendiğinde en güçlü ilişki yan nedenler ve ruhsal nedenler değişkenleri arasındadır ($r = .46$; $p < .05$). Bu iki değişken arasındaki ilişki pozitif yönlü, zayıf kuvvette ve anlamlıdır. Aynı şekilde ruhsal nedenler ve negatif içsel deneyimler ($r = .45$; $p < .05$) ve ekonomik durum ve alanların durumu ($r = .44$; $p < .05$) değişkenleri arasında da pozitif yönde zayıf kuvvetle bir ilişki olduğu söylenebilir. Aralarındaki korelasyonun en zayıf olduğu değişkenler negatif içsel deneyimler ve fizyolojik özellikler ($r = .24$; $p < .05$) ve içsel nedenler ve alanların durumu ($r = .28$; $p < .05$) değişkenleri arasındadır. Bu değişkenler arasındaki ilişki pozitif yönde çok zayıf kuvvette bir ilişkidir. Korelasyon analizinden elde edilen bulgulara göre H_6 hipotezi kabul edilmektedir.

Son olarak, araştırma kapsamında bağımlı değişkenlere yönelik regresyon analizi yapılmıştır. "Genel olarak rekreasyon faaliyetleri" ile ilgili öğrencilerin düşüncelerini etkileyen değişkenlerinin önem sıralarını belirlemek amacıyla regresyon analizi yapılmıştır.

Regresyon analizinde elde edilen sonuçlara göre, "Genel olarak rekreasyon faaliyetleri" ile ilgili öğrencilerin görüşlerini etkileyen rekreasyon faaliyetlerine katılımı etkileyen unsurlardan ilki fizyolojik özellikler olarak belirlenmiştir ($p < .05$ ve $\beta = .27$). Bu değişkeni sırasıyla organizasyonel özellikler ($p < .05$ ve $\beta = .21$), alanların durumu ($p < .05$ ve $\beta = .164$), negatif içsel deneyimler ($p < .05$ ve $\beta = -.16$), ruhsal nedenler ($p < .05$ ve $\beta = .12$) ve son olarak yan nedenler ($p < .05$ ve $\beta = .09$) olarak belirlenmiştir (Tablo 9). Ekonomik durum değişkeni, regresyon analizi çerçevesinde katılımcıların genel olarak rekreasyon faaliyetlerine katılımı etkileyen bir değişken olarak tespit edilememiştir. Bu nedenle regresyon analizi tablosunda yer almamaktadır. Sadece negatif içsel deneyimler değişkeninin rekreasyon faaliyetlerini negatif yönde etkilediği görülmektedir. Bu değişkenler "Genel olarak rekreasyon faaliyetleri" ile ilgili öğrencilerin görüşlerini %31 oranında açıklamaktadır ($R^2 = .314$). Regresyon analizinden elde edilen bulgulara göre H_7 hipotezi kabul edilmektedir.

Tablo 8. Korelasyon analizi (rekreasyon faaliyetlerine katılımı etkileyen unsurlar)

	Fizyolojik Özellikler	Alanların Durumu	İçsel Nedenler	Ekonomik Durum	Yan Nedenler	Organizasyonel Unsurlar	Ruhsal Nedenler
Fizyolojik Özellikler	1						
Alanların Durumu	.36*	1					
Negatif İçsel Deneyimler	.24*	.28*	1				
Ekonomik Durum	.41*	.44*	.32*	1			
Yan Nedenler	.34*	.41*	.32*	.43*	1		
Organizasyonel Unsurlar	.34*	.37*	.33*	.33*	.33*	1	
Ruhsal Nedenler	.41*	.35*	.45*	.43*	.46*	.30*	1

* $p < .05$

Tablo 9. "Genel olarak rekreasyon faaliyetlerine katılımı" etkileyen değişkenlerin regresyon analizi sonuçları

DEĞİŞKENLER	Standartlaştırılmış Beta Katsayıları	t	Sig T
Fizyolojik Özellikler	.27	8.59	p<.05
Organizasyonel Unsurlar	.21	6.67	p<.05
Alanların Durumu	.16	5.12	p<.05
Negatif İçsel Deneyimler	-.16	-4.97	p<.05
Ruhsal nedenler	.12	3.49	p<.05
Yan Nedenler	.09	2.74	p<.05
SABİT	.62	3.45	p<.05

Not: Multiple R: .56; R Square: .31; Adjusted R Square: .31; F: 70.83; Signif F:< .05

TARTIŞMA ve SONUÇ

Çalışmada, rekreasyon faaliyetlerine katılımı etkileyen unsurların yedi boyut altında olduğu görülmektedir. Bunlar; fizyolojik özellikler, alanların durumu, negatif içsel deneyimler, ekonomik durum, yan nedenler, organizasyonel unsurlar, ruhsal nedenler olarak belirlenmiştir. Bu boyutlar Jackson ve diğerlerinin (1993) denge ve uzlaşma kuramıyla örtüşmektedir. Bunun yanında Crawford ve diğ. (1991) tarafından geliştirilen rekreatif etkinliğe katılımı kısıtlayan faktörlerin içsel, kişiler arası ve yapısal kısıtlamalar olarak sınıflandırıldığı görülmektedir. Çalışma doğrultusunda kuramsal olarak, içsel kısıtlamalar boyutuna denk olarak ruhsal etmenler ve negatif içsel deneyimler boyutları, kişilerarası kısıtlamalar boyutuna denk olarak organizasyonel unsurlar boyutu ve yapısal kısıtlamalar boyutuna denk olarak da fizyolojik özellikler, alanların durumu, ekonomik durum ve yan nedenler boyutları birbirleriyle ilişkilendirilebilir. Bu durumda, Crawford ve diğ. (1991) tarafından geliştirilen rekreatif etkinliğe katılımı kısıtlayan faktörler çalışmayla örtüşmektedir.

Godbey rekreatif faaliyetlere etki eden önemli faktörleri yakınlık, güvenlik, destek ve rekreatif faaliyet alanlarının tasarımı olarak sıralamıştır. Bunun yanında rekreatif faaliyetlere katılımı etkileyen diğer faktörlerin de bireyin boş zamanının olması ve toplumun bakış açısı olduğunu ileri sürmektedir (Godbey, 2009).

Torkildsen (2005) tarafından yapılan diğer bir çalışmada, bireylerin serbest zaman faaliyetlerini seçimini etkileyen unsurlar farklı bir şekilde ele

alınmıştır. Bu faktörler bireysel faktörler, bireyin içinde buldukları koşul ve durum ve bireyin sahip olduğu fırsat ve destek faktörleridir. Bireysel faktörler boyutunda ele alınan faktörlerin çalışmadaki negatif içsel deneyimler ve ruhsal etmenler boyutlarıyla örtüştüğü, bireyin içinde buldukları koşul ve durum faktörü altında ele alınan temel konuların araştırma değişkenlerinden ekonomik durum ve organizasyonel unsurlar boyutlarıyla örtüştüğü ve son olarak bireyin sahip olduğu fırsat ve destek faktörleri altında yer alan konuların ise fizyolojik özellikler, alanların durumu ve yan nedenler boyutlarıyla örtüştüğü söylenebilir.

Araştırma boyutları doğrultusunda elde edilen bulgulara göre, üniversite öğrencilerinin rekreasyon değişkenlerini algıları arasında anlamlı farklılıklar oluşmuştur. Yaş, rekreasyonel faaliyete katılımında oldukça önemli yer tutmaktadır; ancak bu etki kişiye ve faaliyetin türüne göre değişiklik göstermektedir (Torkildsen, 2000). Çalışmada da özellikle öğrencilerin yaşları arttıkça negatif içsel deneyimler değişkenine yaklaşımları olumsuzlaşmaktadır. Bu durum öğrencilerin yaşları yükseldikçe kendi içlerinde yaşadıkları tutumun değişmesi ve genç yaşlarda kişinin kendisine daha fazla güvenerek bu faaliyetlere katılmak istemesinden kaynaklanabilir. Aynı zamanda kişinin yaşının yükselmesi hayatta daha fazla tecrübe edinmesine ve bu doğrultuda beklentilerinin yükselmesine neden olabilir.

Araştırma kapsamında elde edilen önemli bir bulgu da rekreasyon faaliyetlerini etkileyen değişkenlerinin tümünde, kadınların değerlendirmelerinin daha olumlu olmasıdır. Bu durum ata erkil ya-

pıda kadınların toplumsal baskı altında kalmaları temelinde, rekreasyon faaliyetlerini daha fazla önemsemelerine neden olabilir. Ayrıca rekreasyon faaliyetleri ile ilgili beklentilerini, daha realist bir yaklaşımla ele almış olabilirler. Jackson (2000) rekreatif etkinliğe katılımı kısıtlayan güçlerinin, farklı birey ve/ya da gruplara için değiştiğini belirtmiştir. Çalışmada da farklı grupları oluşturan cinsiyet gruplarının algılamalarının ve bakış açılarının farklı olduğu görülmektedir. Demir ve Demir (2006) tarafından gerçekleştirilen araştırmada da insanların boş zaman faaliyetlerine katılmalarını etkileyen birçok faktör bulunduğunu ve yapılan çalışmada, belirlenen her bir faktörün etki derecesinin cinsiyete göre farklılık gösterdiğini ortaya koymuştur.

Üniversite öğrencilerin İzmirli olup olmamaları da onların rekreasyonel faaliyetlere katılımlarını etkileyen unsurlara bakış açılarında farklılık yaratmaktadır. İzmirli olan öğrencilerin; fiziksel özellikler, ekonomik durum ve ruhsal nedenler değişkenlerine karşı daha olumlu oldukları görülmektedir. Değerlendirilen diğer bir bulgu da yüksek okulda okuyan öğrenciler ile fakültede okuyan öğrencilerin verdikleri yanıtlar ile ilgilidir. Burada yüksek okulda okuyan öğrencilerin rekreatif faaliyetlere katılımını etkileyen unsurlara karşı daha olumlu yanıtlar verdikleri sonucuna ulaşılmaktadır. Bunun temelinde fakültelerde okuyan öğrencilerin daha ders odaklı olup, rekreatif faaliyetleri ikinci plana atmaları olabilir.

Rekreasyon faaliyetlerine katılma sayısı arttıkça, üniversite öğrencilerinin yan nedenler değişkenini değerlendirmeleri daha olumsuz yönde olmaktadır. Bu durumu, kişiler rekreasyon faaliyetlerine daha fazla katıldıkları zaman, bu faaliyetler için harcayacakları zaman ve ulaşım masrafı gibi unsurların daha fazla olacağı şeklinde açıklamak mümkündür.

Korelasyon analizinden elde edilen bulgulara göre rekreasyon faaliyetine katılımı etkileyen değişkenler arasında, pozitif yönde güçlü bir ilişki olduğu söylenebilir. Rekreasyon faaliyetini oluşturan unsurlar incelendiğinde en güçlü ilişki; yan nedenler ve ruhsal nedenler değişkenleri arasındadır ($r=.46$; $p<.05$). Kişilerin yan nedenler olarak nitelendirdiğimiz; mesafe ile ilgili sıkıntılar, zamansızlık, iş yükü ve ulaşım ile ilgili sorunlarından dolayı,

rekreatif faaliyetlere karşı isteksiz ve ilgisiz olduğu söylenebilir. Ayrıca, bu sorunlar yüzünden öğrenciler bu tip faaliyetlere katılmayı tercih etmek yerine, başka bir şekilde vaktini değerlendirebilirler. Aynı şekilde öğrencilerin isteksiz ve ilgisiz olması da rekreatif faaliyetlere zaman ayırmamasının veya çeşitli bahaneler üretmesinin nedeni olabilir. Önemli olan diğer bir ilişki de ruhsal nedenler ve negatif içsel deneyimler ($r=.45$; $p<.05$) arasındadır. Bu iki boyutu destekleyen Crawford ve diğ. (1991) tarafından geliştirilen içsel kısıtlamalar altında ruhsal nedenler ve negatif içsel deneyimler, ilgi eksikliği, stres, depresyon, endişe, öz-yeterlilik vb. konular (Nyaupane ve Andereck, 2008: 433) ele alınarak açıklamaya çalışılmıştır. Çalışmada da içsel nedenler olarak nitelendirdiğimiz; öğrencilerin kendine güvenmemesi, çekinmesi, kendilerini yetenekli görmemesi ve eskiden yaşadığı tecrübeler, öğrencilerin rekreatif faaliyetlere yönelik olarak ilgisiz ve isteksiz olmasının nedeni olabilir. Bu durumda öğrenciler bu faaliyetlere katılmayı tercih etmeyebilirler. Diğer bir ilişkinin ekonomik durum ve alanların durumu ($r=.44$; $p<.05$) değişkenleri arasında olduğu görülmektedir. Aralarındaki korelasyonun en zayıf olduğu değişkenler ise; negatif içsel deneyimler ve fizyolojik özellikler ($r=.24$; $p<.05$) ile negatif içsel deneyimler ve alanların durumu ($r=.28$; $p<.05$) değişkenleri arasındadır. Bu durumu, kişinin içsel olarak yaşadığı olumsuzluklar ile kişinin fizyolojik özellikleri ve rekreatif faaliyetlerinin yapıldığı alanların özellikleri arasındaki ilişkinin zayıf olduğunu belirterek açıklamak mümkündür.

Regresyon analizinde bağımlı değişken olarak yer alan genel olarak rekreasyon faaliyetlerine katılımı sırasıyla; fizyolojik özellikler, organizasyonel özellikler, alanların durumu, negatif içsel deneyimler, ruhsal nedenler ve son olarak yan nedenler bağımsız değişkenleri etkilemektedir. Bu durumda kişinin kendini sağlıklı, enerjik ve yetkin hissetmesi bu faaliyetlere katılımı etkileyen en önemli unsur olarak ortaya çıkmaktadır. Burada dikkat çeken önemli bir nokta ise, negatif içsel deneyimler değişkeninin rekreasyon faaliyetlerine katılımı negatif yönde etkilediğidir. Üniversite öğrencilerinin kendilerini güvensiz hissetmeleri, yetenekli görmemeleri, tecrübelerinin de olumsuz olması,

rekreatif faaliyetlere yönelik tutumlarının negatif yönde gelişmesine neden olabilecektir. Regresyon analizine göre öğrenciler ekonomik durum faktörünü, faaliyetlere katılımı etkileyen unsur arasında görmemiştir. Bunun nedeni üniversite öğrencilerinin rekreasyon faaliyetlerini serbest zamanda yapılan önemli faaliyetler olarak değerlendirmeleri ve bunun için ayrılacak meblağı yüksek bir meblağ olarak görmemeleri olabilir.

Rekreasyonel faaliyetlere katılımı etkileyen unsurlardan; organizasyonel unsurlar ile rekreasyon alanlarının durumu boyutları, çevresel fiziksel faktörler olarak değerlendirilebilir. Geri kalan fizyolojik özellikler, negatif içsel deneyimler, ruhsal durum ve yan unsurlar bireyin içsel dünyasını oluşturmaktadır. Rekreasyonel faaliyetlere katılımı etkileyen faktörlerin iyileştirilmesinde, çevresel ve içsel faktörlerin bir-

likte dikkate alınması, pratikte de rekreasyon faaliyetlerine katkı sağlamaya yardımcı olacaktır.

Çalışma üniversite öğrencileri bazında sadece Dokuz Eylül Üniversitesi dört yıllık yüksek okul ve fakülte öğrencilerine uygulanmıştır. Yapılacak diğer çalışmaların diğer üniversiteleri ve meslek yüksek okulu öğrencilerini de kapsayacak şekilde yürütülmesi, sonuçların genelleştirilebilmesi açısından önemli katkılar sağlayabilecektir.

Yazışma adresi (Corresponding Address):

Dr. Özkan Tütüncü

Dokuz Eylül Üniversitesi,

Spor Bilimleri ve Teknolojisi Yüksekokulu,

Sağlık Yerleşkesi, İnciraltı. İzmir

E-Posta: ozkan.tutuncu@deu.edu.tr

KAYNAKLAR

1. **Aslan N.** (2009). An examination of family leisure and family satisfaction among traditional Turkish families. *Journal of Leisure Research*, 41 (2), 157-176.
2. **Axelsen M.** (2009). The power of leisure: I was an anorexic; I'm now a healthy triathlete. *Leisure Sciences*, 31, 330-346.
3. **Crawford DW, Jackson EL, Godbey G.** (1991). A hierarchical model of leisure constraints. *Leisure Sciences*, 13, 309-320.
4. **Demir C, Demir N.** (2006). Bireylerin boş zaman faaliyetlerine katılmalarını etkileyen faktörler ile cinsiyet arasındaki ilişki: Lisans öğrencilerine yönelik bir uygulama. *Ege Üniversitesi. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Ege Akademik Bakış Dergisi*, 6(1), 36-48.
5. **Hannemann BT.** (2006). Creativity with dementia patients: Can creativity and art stimulate dementia patients positively? *Gerontology*, 52, 59 - 65.
6. **Houston S.** (2005). Dance for older people. *Primary Health Care*, 15(8), 18 - 19.
7. **Huang CY, Carleton B.** (2003). The relationships among leisure participation, leisure satisfaction, and life satisfaction of college students in Taiwan. *Journal of Exercise Science and Fitness*, 1(2), 129-132.
8. **Godbey G.** (2009). *Outdoor Recreation, Health, and Wellness, Understanding and Enhancing the Relationship*. Washington: Resources for the Future.
9. **Iwasaki Y.** (2007). Leisure and quality of life in an international and multicultural context: what are major pathways linking leisure to quality of life. *Social Indicators Research*, 82, 233-264.
10. **Jackson EL.** (2000). Will research on leisure constraints still be relevant in the twenty-first century? *Journal of Leisure Research*, 32 (1), 62-68.
11. **Jackson EL, Rucks VC.** (1995). Negotiation of leisure constraints by junior-high and high-school students: An exploratory study. *Journal of Leisure Research*, 27 (1), 85-105.
12. **Karlı Ü, Polat E, Yılmaz B, Koçak S.** (2008). Serbest zaman tatmin ölçeği'nin (SZTÖ-uzun versiyon) geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Spor Bilimleri Dergisi*, 19 (2), 80-91.
13. **MacDonald P.** (2006). Take the plunge. *Practice Nurse*, 31(5), 20 - 24.
14. **Müderrişoğlu H, Kutay EL, Örnekçi ES.** (2005). Kırsal rekreasyonel faaliyetlerde kısıtlayıcılar. *Tarım Bilimleri Dergisi*, 11 (1), 40-44.
15. **Nunnally JC.** (1976). *Psychometric theory* (2nd ed.). New York: McGraw-Hill.
16. **Nyaupane GP, Andereck KL.** (2008). Understanding travel constraints: application and extension of a leisure constraints model. *Journal of Travel Research*, 46, 433-439.
17. **Oh SS, Oh SY, Caldwell LL.** (2001). The effects of perceived leisure constraints among Korean University students. *Proceedings of the 2001 Northeastern Recreation Research Symposium*. New York.183-187.
18. **Parr MG, Lashua BD.** (2005). Students' perceptions of leisure. leisure professionals and the professional body of knowledge. *Journal of Hospitality, Leisure, Sport and Tourism Education*, 4(2), 16-26.
19. **Patry DA, Blanchard CM, Mask L.** (2007). Measuring university students' regulatory leisure coping styles: planned breathes or avoidance? *Leisure Sciences*, 29, 247-265.
20. **Raymoure LA.** (2002). Facilitators to leisure. *Journal of Leisure Research*, 34 (1), 37-51.

21. **Saçcan M.** (1986). *Rekreasyon ve Turizm*. Cumhuriyet Basımevi. İzmir.
22. **Stodolska M.** (1998). Assimilation and leisure constraints: dynamics of constraints on leisure in immigrant populations. *Journal of Leisure Research*, 30 (4), 521-551.
23. **Şener A, Terzioğlu RG, Karabulut E.** (2007). Life satisfaction and leisure activities during men's retirement: a Turkish sample. *Aging and Mental Health*, 11 (1), 30-36.
24. **Tokarski W.** (2004). Sport of the elderly. *Kinesiology*, 36(1), 98 - 103.
25. **Torkildsen G.** (2005). *Recreation and leisure management*. 5th Ed. London and New York: Routledge, Taylor and Francis Group.
26. **Tsa EH.** (2005). A cross cultural study of the influence of perceived positive outcomes on participation in regular active recreation: Hong Kong and Australian university students. *Leisure Sciences*, 27, 385-404.
27. **Walker GJ, Jackson EL, Deng J.** (2007). Culture and leisure constraints: a comparison of Canadian and mainland Chinese university students. *Journal of Leisure Research*, 39 (4), 567-590.